

Asia: VN/6450/2019

Esitys alueiden kehittämistä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

I Keskeiset ehdotukset

- Kommentteja ja näkemyksiä lakiuudistuksen keskeisistä ehdotuksista**

Esitykset lainsäädännön uudistamisesta ovat pääosin kannatettavia

On erittäin kannatettavaa, että Euroopan unionin alue- ja rakennerahastojen hallinto- ja tarkastusjärjestelmää kevennetään ja digitaalinen palvelujärjestelmä keskitetään hallintoviranomaisen seurantajärjestelmään.

Opetussektorin näkökulmasta on tärkeää, että päätöksentekoprosessit ovat mahdollisimman keveitä ja läpinäkyviä ja rahoituksen hallinnointi ja rahoittajaviranomaisten tulkinnot yhdenmukaisia ja selkeitä. Kouluilla ja oppilaitoksilla on vaihteleva osaaminen ja mahdollisuus resursoida näihin prosesseihin varsinkin, jos ne ovat monimutkaisia ja työläitä.

Aluekehittämisessä korkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten roolia vahvistettava

Pidämme välttämättömänä, että esitykseen lisätään vahvemmin ja selkeämmin korkeakoulujen ja ammatillisen toisen asteen merkittävä rooli aluekehittämisessä ja sen suunnittelussa aluekehittämiseen liittyvää päätöksentekoa aiempaa vahvemmin maakuntiin siirrettäessä. Korkeakoulujen sekä ammatillisen toisen asteen rooli maakuntien aluekehitystyössä että alueen elinvoimaisuudelle on tunnistettava ja tuotava sekä säännösten avulla että perusteluosiossa vahvemmin esille. Perusteluissa on hyvä todeta, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erilaisuutta tarvitaan, koska Suomi kaipaa sekä monialaisuutta ja -tieteisyyttä että työelämän kehittämistä.

Haluamme korostaa sitä, että ammattikorkeakouluilta puuttuu tki-toiminnan rahoitusmekanismi. Olemme vaatineet useaan otteeseen, että ammattikorkeakouluille on rakennettava ulkopuolinen TKI-toiminnan rahoitusinstrumentti, mutta koska sitä ei ole on alueiden kehittämistä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoja koskeva lainsäädäntö ammattikorkeakouluille hyvin tärkeä. EU:n rahastojen kautta rahoitetaan merkittävä osa ammattikorkeakoulujen TKI-hankkeista.

Kun hallituksen esityksessä maakuntien päätösvaltaa ollaan lisäämässä aluekehittämisen ja siihen liittyvän rahoituksen kanavoinnin osalta, on tärkeä tuoda säädös tasolla että perusteluissa selkeästi esille, että ammattikorkeakouluilla on lakisääteinen tehtävä edistää aluekehitystä ja toteuttaa alueen elinkeinotoimintaa uudistavaa TKI-toimintaa. Tämän toteutuminen edellyttää tiivistä yhteistyötä aluekehittämisviranomaisten kanssa.

II Lakiluonnos alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (Toimeenpanolaki)

- **Ovatko lain tarkoitus ja soveltamisalat selkeät? (1 ja 3 §)**
- **Ovatko alueiden kehittämisen tavoitteet selkeät ja kestävät pitkällä aikavälillä? (2 §)**

2 § Lain soveltamisala

Lain soveltamisalaa käsittelevän 2 § säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ”Tämän vuoksi on tärkeää vahvistaa koulutuksen järjestämisestä vastaavien ja alueiden viranomaisten, yliopistojen ja muiden oppilaitosten sekä yrityselämän välistä yhteistyötä.” Toteamme, että meillä on yliopistojen lisäksi myös ammattikorkeakoulut ja siksi pitäisi käyttää termiä korkeakoulut tai mainita molemmat sekä yliopistot että ammattikorkeakoulut.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 1

- **Ovatko viranomaisten vastuut ja roolit selkeästi määritelty?**
- **Saako 15 §:stä kokonaiskuvan maakuntien liittojen alueiden kehittämiseen liittyvistä tehtävistä?**

15 § Maakuntaliiton tehtävä

Esitämme poistettavaksi pykälän 2 momentin 3 kohtaa käsittelevässä säännöskohtaisessa perustelussa olevaa seuraavaa kirjausta: ”Pykälässä 3 säädetään maakunnan liiton osallistumisesta - korkeakoulujen tulossopimusten valmisteluun maakunnan aluekehittämistavoitteiden huomioimiseksi.” Tästä voi saada virheellisen kuvan siitä, että maakunnan liitolla olisi oikeus osallistua maakunnassaan sijaitsevien korkeakoulujen tulossopimusten valmisteluun. Näin ei ole.

Pykälän 2 momentin 4 kohdassa säädetään maakuntien liitot tekemään yhteistyötä korkeakoulujen ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa aluekehittämistavoitteiden huomioimiseksi. Kohdassa tai sitä käsittelevissä perusteluissa ei tarkenneta, miten yhteistyö tulisi toteuttaa. Yhteistyön merkitys kasvaa lakimuutoksen myötä, kun aluekehittämisen suunnittelujärjestelmä siirtyy entistä enemmän valtionhallinnolta maakuntien vastuulle. Esitämme, että yhteistyön muotoja tarkennettaisiin lakiesityksen perusteluissa. Tähän liittyy myös lausuntomme 17 § koskeva kirjaus.

- **Onko maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) rooli, tehtävät ja päätöksenteko selkeästi määritelty? (17, 18 ja 19 §)**

17 § Maakunnan yhteistyöryhmä

Pykälässä esitetään, että maakuntien yhteistyöryhmissä tulee olla edustettuina alueen kuntien ja maakunnan liiton edustajat, ohjelmaa rahoittavat viranomaiset sekä aluekehittämisen kannalta keskeiset järjestöt. Pykälän kirjauksesta tai säädöskohtaisista perusteluista ei selviä, onko yhteistyöryhmään mahdollista nimittää myös korkeakoulujen tai ammatillisen toisen asteen oppilaitoksen edustajaa. Muun muassa korkeakouluilla on ollut edustajia maakuntiensa yhteistyöryhmissä. Pidämme tärkeänä, että tämä on mahdollista myös jatkossa ja esitämme kirjattavaksi, että korkeakoulun ja ammatillisen toisen asteen oppilaitoksen edustaja voidaan nimetä ryhmän jäseneksi.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 2

-

- **Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että luovutaan erityisohjelmista (osaamiskeskusohjelma (OSKE, vuosina 1994–2013), aluekeskusohjelma (AKO, v. 2001–2009) ja viimeisimpänä koheesio- ja kilpailukykyohjelma (KOKO, v. 2010–2013). Näkemyksiä ehdotuksesta tai ohjelmien tarpeesta jatkossa? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 30 §)**

-

- **Onko maakuntaohjelman asemasta säädetty riittävästi? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 34 §)**

-

- **Näkemyksiä ehdotuksesta luopua maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmasta? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 33 §)**

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 3

22 § Maakuntaohjelma

On tärkeää, että pykälän perustelussa on mainitaan myös ammatillisen toisen asteen oppilaitokset sekä korkeakoulut toimijoina, jotka osallistuvat maakuntaohjelmien suunnitteluun sekä älykkään erikoistumisen strategioiden laadintaan.

- Ovatko eri viranomaistahot ja yhteistyöohjelmien hallinnointi määritelty selkeästi?

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 4

-

- Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että luovutaan äkillisten rakennemuutosalueiden nimeämisestä. Näkemyksiä luopua äkillisten rakennemuutosalueiden nimeämisestä? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 47 §:n 2 mom.)

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 5

-

III Lakiluonnos alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (Rahoituslaki)

- Ovatko lain tarkoitus ja soveltamisalat selkeät? (1 ja 2 §)

-

- Onko viranomaisten toimivalta määritelty selkeästi?

-

- Onko toimivallasta välittävänä toimielimenä säädetty riittävästi?

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 1

-

- Onko tukimenettelystä säädetty selkeästi ja riittävällä tasolla?

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 2

-

Kommentteja ja näkemyksiä lukuun 3

7 § Kehittämishankkeena ja investointihankkeena tuottavaa toimintaa koskeva poikkeus

Pykälän mukaan kehittämishankkeisiin voi jatkossa sisällyttää myös yrityskohtaisia toimenpiteitä. Muutoksen myötä yrityksissä saadaan yhteisen TKI-toiminnan tulokset hyödyksi ja käyttöön jo hankkeiden aikana. Tämä on kannatettava muutos.

11 § Maakunnan liiton harkintavalta eräissä tapauksissa

Pykälässä esitetään, että maakunta olisi velvollinen pyytämään opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausuntoa taloudellisesti tai valtakunnallisesti merkittävistä hankkeista. Pidämme lausuntokäytäntöä perusteltuna.

- Onko erillinen luku kansallisen vastinrahoituksen erityissäännöksistä tarpeellinen?

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 4

-

- Onko eri viranomaisten tarkastusoikeudet määritelty selkeästi?

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 5

-

Kommentteja ja näkemyksiä lukuun 6

52 § Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen osallistuvan henkilön henkilötietojen käyttö ja luovuttaminen ja 53 § Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen osallistuvan henkilön henkilötietojen tallentaminen

Kannatamme sitä, että ESR+ hankkeiden osalta henkilötietojen tiedonkeruuta kevennetään paremmin vastaamaan tietosuojalakia. Pykälissä jää kuitenkin epäselväksi, missä roolissa hanke ja hankkeen toteuttajaorganisaatio osallistuu mainittujen henkilötietojen käsittelyyn.

IV Mitä muuta haluatte sanoa alueiden kehittämistä ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanoa ja hankkeiden rahoittamista koskevan lainsäädännön uudistamisesta?

Kommentit ja näkemykset

Lakimuutoksen myötä myös voimassa olevat asetukset tullaan uudistamaan. EU:n alue- ja rakennerahastojen kautta jaettavan hankerahoituksen yhtenä keskeisenä ongelmana on ollut ELY-keskusten ja maakuntien liittojen kirjavat käytännöt rahoituksen myöntämisessä ja kustannusten hyväksyttävyydessä esimerkiksi palkkakustannuskertoimien määrittelyn osalta.

Asetuksia päivitettäessä on kiinnitetään erityistä huomiota rahoituskäytäntöjen, -tulkintojen ja -päästösten yhdenmukaisuuteen rahoittajasta riippumatta. Yhdenmukaiset käytännöt helpottaisivat hankerahoituksen hanketoiminnan suunnittelua ja toteutusta hankkeiden toteuttajien näkökulmasta.

Lahtinen Nina
Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry